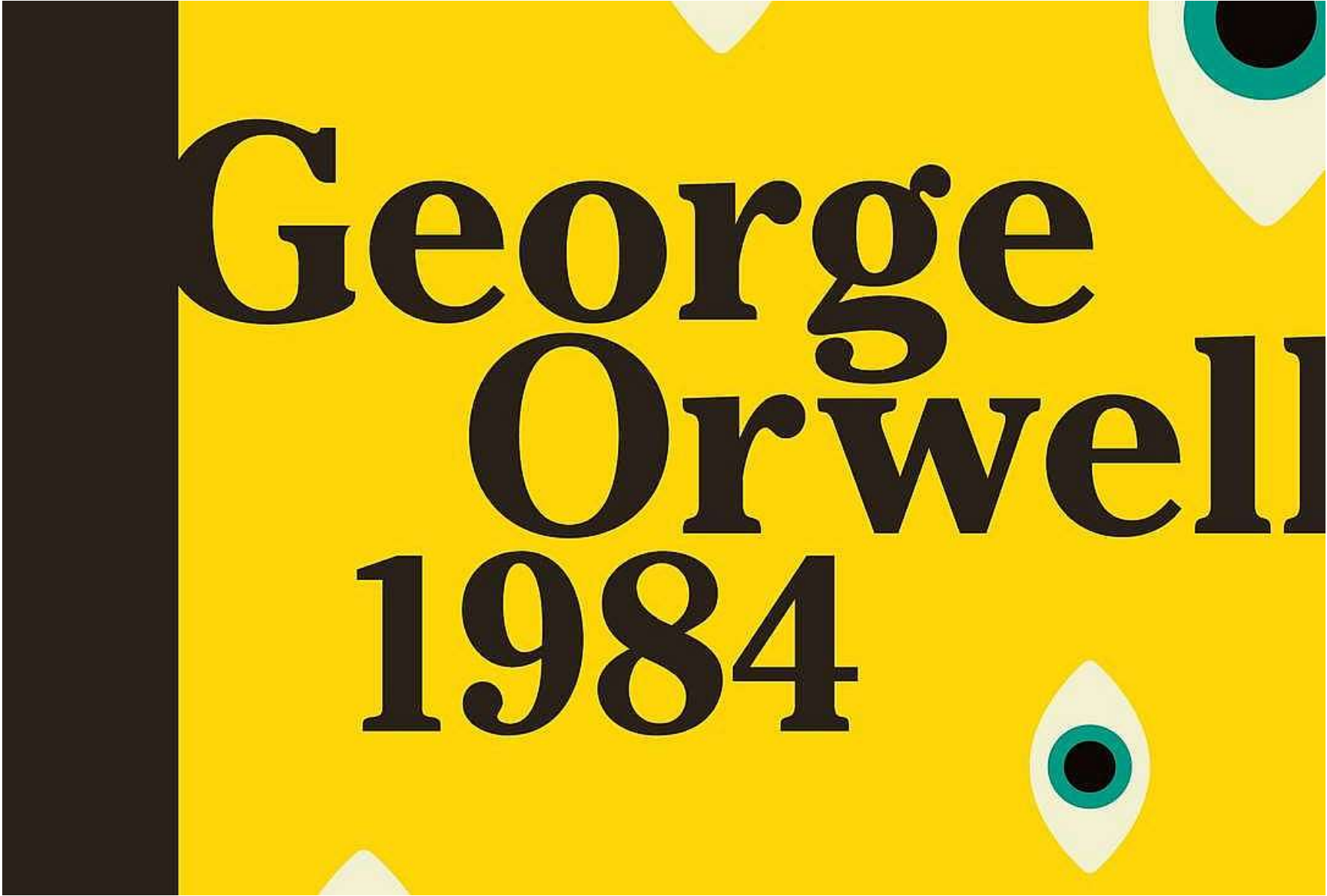

pov. INTERNATIONAL

NYE STEMME, SYNSPUNKTER OG JOURNALISTIK - ONLINE HVER DAG - UGEBREV HVER FREDAG

George Orwell 1984

Læs Orwells “1984”, hvis du tror, det hjælper at slette historien

Publiceret 12/02/2021 i Bøger/Kultur

BØGER // ANMELDELSE – George Orwells ikoniske roman *1984* er genudkommet og er lige så skræmmende og modbydelig som altid. Eller måske mere. For vi lever post-Orwells fremtid nu, og hvor meget har vi faktisk bevæget os på det humane område, siden romanen første gang blev udgivet i 1949?

Jeg lå og læste i klitterne. Det var i Vendsyssel tæt på fyrreskoven og havet i det lille sommerhus, hvor mine forældre omkring klokken 16 dovent børstede sandet af sig, åbnede en flaske hvidvin og begyndte på den lette middag, de ville servere for gæsterne. Men jeg var kold og rystende. Jeg var begyndt at læse *1984* tidligt om morgenen og nu, efter sidste side, kunne jeg ikke længere tro på det, jeg altid havde taget for givet: et samfund med fred, frihed, sandhed og venlighed.

Her i februar 2021 – langt forbi [George Orwells](#) apokalyptiske år – sidder jeg med pandemiens grå sjæl om skuldrene og læser bogen igen. I lyset af Covid-19's blege lampe føles *1984* stadig som et angstanfald i slowmotion, hvor magten haves af en usynlig fjende, og alt, hvad vi er og vil, er sat på vågeblus.

En begrundet paranoid stemning

1984 foregår i en fremtid, hvor samfundets fremmeste opgave er at af-civilisere sig selv og fjerne frihed, videnskab og kunst, til der kun er den rene overmagt tilbage og i befolkningen, frygt, raseri og selvfornedrelse. Midlet er et hårdt samfundshierarki med Big Brother og Partiet i toppen og afskaffelse af menneskerettighederne. Selv kærlighed er forbudt. Samtidig gennemfører man en gennemgribende transformation af sproget, så det for indbyggerne bliver praktisk umuligt at tale – og med tiden – tænke frit.

“

Her hersker en begrundet paranoid stemning, alt er nedslidt og elendigt, overalt dominerer råbende teleskærme med dekreter fra Big Brother, mens man trøster sig med billig brændevin og elendige cigaretter.

Denne transformation kaldes nysprog (engelsk: newspeak), men burde hedder magtsprog, og er i praksis ét stort semiologisk opgør.

Ministeriet for fred fører krig og *Ministeriet for kærlighed* torturerer. Ord bortfalder eller indskrænkes, så de repræsenterer en så stringent og tolkningsfri virkelighed som muligt. Hvorfor sige 'dårligt', 'utilfredsstillende' eller 'utilstrækkeligt', når 'ugodt' dækker det hele? Og ligeså med logikken: Hvorfor skal to og to altid give fire, hvis det er mere hensigtsmæssigt, at det giver fem?

Winston Smith arbejder i *Ministeriet for Sandhed* med at redigere og slette dokumenter og aviser, så historien altid svarer til Partiets udlægning. Han er fake news-redaktør, kunne man kalde det. Her hersker en begrundet paranoid stemning, alt er nedslidt og elendigt, overalt dominerer råbende teleskærme med dekretter fra Big Brother, mens man trøster sig med billig brændevin og elendige cigaretter. Han længes efter frihed.

En dag møder han Julia, der arbejder i *Ministeriet for Sandheds* fiktionsafdeling (!), og sammen forsøger de i det skjulte at leve et liv, som det Weston har svage mindelser om, man kunne leve før alt dette.

Forfra hver dag

1984 er udgivet i ny oversættelse. Store Broder er blevet til Big Brother – det er nok meget godt – og generelt har sproget fået et løft ind i moderne tid og talesprog. Alligevel er det tydeligt, at bogen er skrevet, før de fleste nulevende læsers tid; fremtiden er ikke 2021's fremtid men en fortidsfremtid, primært på grund af dens teknologiske underudvikling.

“

Her er ingen hukommelse, ingen forestillinger om fremtid,
intet ansvar, ingen mening med livet. Hvis overhovedet der er
nogen, der stræber, er det efter at gøre livet så lille og
kontrollerbart som muligt.

Men lige meget, for det er godt, at *1984* nu får anledning til at blive præsenteret for nye generationer (hvis ikke verdens gang alene var nok).

Man kan nemlig i *1984* få et godt indblik i, hvordan verden vil se ud, hvis historien skrives forfra hver dag. Her er ingen hukommelse, ingen forestillinger om fremtid, intet ansvar, ingen mening med livet. Hvis overhovedet der er nogen, der stræber, er det efter at gøre livet så lille og

kontrollerbart som muligt.

Hvis fortiden kan ændres, kan sandheden ejes, og al viden er dermed et middel, der kan bruges til at forstærke magt. Partiets slogan er ”Den, der kontrollerer fortiden, kontrollerer fremtiden; den, der kontrollerer nutiden, kontrollerer fortiden”.

“

Cancelkulturen glemmer, at når begreber ikke får lov til at være historie, så bliver de frit svævende, og så kan enhver knytte dem til den begivenhed eller det værdisæt, man vil. På den måde opstår nysprog og den totale afvikling af objektiviteten.

Desværre findes der i verden anno 2021 rigeligt med eksempler på kontrolsygen. Magtmisbrug findes i stor udstrækning som manglende demokrati, overvågning og vold mod minoriteter – og fratagelse af frihedsrettigheder.

For at tage et ømt, aktuelt eksempel: Hvis de bøger, vi har stående på vores hylder indeholder ord, der er ubehagelige og stødende, så bør de, ifølge nogen, skrives om, så de ubehagelige ord og vendinger ikke længere eksisterer. Altså: Redigeres og slettes, så historien altid svarer til nutidens moralske og etiske standarder. Ultimativt vil der efter en generation eller to ikke mere findes fortilfælde, man kan måle udsagn op imod. Man vil kunne hævde, at de umenneskelige handlinger, man er i færd med, er helt okay og ingen konsekvenser får, for ingen steder vil der stå andet. Der vil ikke længere findes historie.

Intet er rigtigt eller forkert

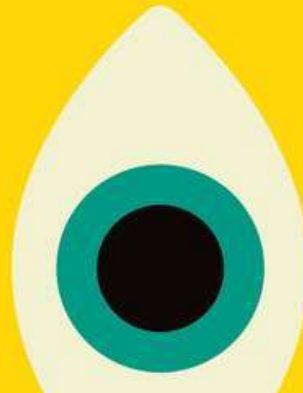
Cancelkulturen glemmer, at når begreber ikke får lov til at være historie, så bliver de frit svævende, og så kan enhver knytte dem til den begivenhed eller det værdisæt, man vil. På den måde opstår nysprog og den totale afvikling af objektiviteten.

Men det, der kendetegner et frit samfund, og som er det, vores forfædre og formødre har kæmpet så meget for, er retten til at sige, hvad man mener. Og at man samtidig har tillid til, at folk ikke siger hvad som helst, bare for at sige det. Vi kan blive klogere. Men kun, hvis vi husker, hvor dumme vi engang var.

Bemærk: Jeg ophæver ikke værdien af det individuelle eller af en sanset forståelse af verden. Men vi bliver nødt til at stræbe efter en objektivitet, hvor sandhed kan få fodfæste, ellers står vi uden værdimæssig pejling i livet. Så er intet rigtigt eller forkert – som Partiet i '1984' stiller det op: Krig er fred, frihed er slaveri, uvidenhed er styrke – og så kan krig og brud på menneskerettighederne altid forsvares fra et givent synspunkt.

George Orwell 1984

Lindhardt og Ringhof

Endnu et ømt eksempel: Allerede nu renser man ud i dem, der ved de højere læreanstalter tænker køn og minoriteter på den forkerte måde. Lukker munden på dem. Men det, der kendetegner et frit samfund, og som er det, vores forfædre og formødre har kæmpet så meget for, er retten til at sige, hvad man mener. Og at man samtidig har tillid til, at folk ikke siger hvad som helst, bare for at sige det. Vi kan blive klogere. Men kun, hvis vi husker, hvor dumme vi engang var.

Lad 1984 være pensum for alle, som tror et samfund kan leve uden historie, ansvar og tillid. Tre størrelser, som for tiden er særligt udsatte.

LÆS CHRISTINE DITLEVSENS ØVRIGE TEKSTER PÅ POV HER:

**‘1984’ af George Orwell,
Lindhardt & Ringhof, 303 sider.
Oversat fra engelsk af Rasmus Hastrup.**

Topfoto: Bogens forside fra forlaget.

Facebook kommentarer

Modtag POV Weekend, følg os på Facebook – eller støt vores arbejde

Modtag ugens væsentligste analyser, anmeldelser og essays i **POV Weekend** – hver fredag morgen.

Det er gratis, og du kan tilmelde dig her →

JA TAK, SEND MIG POV WEEKEND

POV er et åbent og uafhængigt dansk non-profit medie.

Har du mulighed for at støtte vores arbejde? Bliv frivilligt støttemedlem her →

25 KR./MD. →

50 KR./MD. →

100 KR./MD. →

CHRISTINE LIND DITLEVSEN SENESTE ARTIKLER

Christine Lind Ditlevsen (f. 1971) bor et sted, der er alt for småborgerligt til at blive afsløret her. Tæt på en sø. Forfatterens store interesse er - udover at bevare sit familieliv - at aflive hverdagen. Disse to interesser kan i nogen grad siges at være modstridende.

Top 5

1: Tekster med vinger

- 2: En helt tom by tidligt om morgenen
- 3: Farven turkis
- 4: At opdage nye mennesker, bøger, musik
- 5: Kyoto (en drink)

Med fredag lørdag søndag (2015) var Christine Lind Ditlevsen nomineret til Bogforums Debutantpris 2015 samt Læsernes Bogpris 2016.
